

ΓΡΑΠΤΑ
ΙΧΝΗ

...Το αρχείο έχει γούστο, έχει μια ομορφιά που προκαλεί την επιθυμία όσων λόγω εκπαίδευσης ή από κλίση επιμένουν να ξαφνιάζονται από το παρελθόν. Η κοπιαστική ρουτίνα της αρχειακής έρευνας ασκεί γοητεία, έλκει υποσχόμενη τη συγκίνηση που προκαλεί ένα περίσσευμα ζωής από ίχνη και αποσπάσματα του παρελθόντος. Τέλος, το αρχείο, μεταφορικά, διεγείρει τη γεύση, καθώς η σωματική προσέγγιση του υλικού ξυπνά όλες τις αισθήσεις: το πιάνεις στα χέρια, το διατρέχεις με τα μάτια, αναπνέεις την παλιά σκόνη πάνω στο δέρμα και το χαρτί, αποκτάς υπερευαισθησία στους ήχους που μέσα στην ησυχία της αίθουσας διακόπτουν το θρόισμα των σελίδων που γυρίζουν. Η εμπειρία του αρχείου μοιάζει να ζωντανεύει ένα παιχνίδι ανάμεσα στα ίχνη και τις σιωπές, ανάμεσα στην παρουσία του παρελθόντος και την απουσία του ή την έλλειψή του στο παρόν.

Arlette Farge

Η γεύση του αρχείου, εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 2004

Το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς φιλοξενεί στο Ιστορικό Αρχείο του, από τις 21 Μαρτίου 2015 και για 8 παραστάσεις, την παράσταση **Γραπτά ίχνη**.

Γραπτά ντοκουμέντα ζωντανεύουν στον χώρο ενός Αρχείου, ανάμεσα σε χιλιάδες άλλες βουβές μαρτυρίες.

Προικισμένοι, εισιτήρια, επιστολές, δικογραφίες, εφημερίδες. Τρεις ηθοποιοί αφηγούνται στιγμές απλών ανθρώπων, από το 1810 έως το 1953, μέσα από τα γραπτά τους ίχνη. Συνηθισμένοι άνθρωποι που, κάποια στιγμή στην ιστορία, θέλησαν κάτι. Και η στιγμή της προσμονής έγινε η συνήθεια μιας ολόκληρης ζωής. Συμπυκνωμένης σε μια γραπτή κραυγή. Κραυγές χαμένες στους σωρούς εγγράφων ενός αρχείου. Σπαράγματα από τη συλλογική μνήμη. Φλέγοντα αιτήματα που έμειναν για πάντα εκκρεμή.

Η παράσταση βασίζεται σε έγγραφα που φυλάσσονται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, το Τοπικό Αρχείο Κεφαλονιάς και το ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ και έχουν τροποποιηθεί για τις ανάγκες της παράστασης. Υπάρχουν επίσης αποσπάσματα από την εφημερίδα Ζιζάνιο του σατιρικού ποιητή Γεωργίου Μολφέτα.

Ευχαριστίες οφείλονται στον ιστορικό-μελετητή Αγγελοδιονύση Δεμπόνο και τους υπεύθυνους των Γενικών Αρχείων του Κράτους του Νομού Κεφαλονιάς Ελένη Κονταρά και Γιώργο Γεωργίου για τις συμβουλές και υποδείξεις τους. Και στους: Γιάννη Μόσχο, Ελένη Παργινού, Βασιλική Σαραντοπούλου, Γιάννη και Μαρία Χροναίου, Διονύση Μαρίνο, Σοφία Κοτρόζου και Μελίσα Κωτσάκη για την πολύτιμη βοήθειά τους στην προετοιμασία της παράστασης.

Σκηνοθεσία – έρευνα και σύνθεση κειμένων: Αλέξανδρος Λυκούρας

Δραματουργία: Κατερίνα Κωνσταντινάκου

Κίνηση: Χαρά Κότσαλη

Σκηνικό – κοστούμια: Άρτεμις Φλέσσα

Φωτισμοί: Γιώργος Αγιαννίτης

Βοηθί σκηνοθέτη: Κατερίνα Κιαγιά, Ναζίκ Αϊδινιάν

Φωτογραφίες- Βίντεο : Κώστας Μουντζουρέας

Παίζουν: Δήμητρα Μητροπούλου, Βασιλική Σουρρή, Αλέξανδρος Λυκούρας

---

1 Ιανουαρίου 1832
Νικόλαος Βαλσαμάκης, Κέα
προς Ιουλία Βαλσαμάκη, Αργοστόλι

Μητέρα σε προσκυνώ. Είναι σχεδόν δέκα χρόνια όπου αναχώρησα από την πατρίδα μου και εις αυτό το διάστημα σου έχω σταλμένα υπέρ τα είκοσι γράμματα καθώς και των αδελφάδων μου και λοιπού μου συγγενών πλην απόκρισιν δεν εμπόρεσα να λάβω... διά τούτο να μου γράψεις μιαν φοράν. Έλα να στοχασθείς ότι εσύ με βύζαζες, διά τούτο να μου γράψεις μια φορά. Εγώ εστάθηκα το παιδίον το οποίον βάρος δεν σου έδωσα μήτε σε υποχρέωσα να δυσαρεστηθείς καθώς τα λοιπά σου παιδιά. Μολοντούτο μετά τον θάνατό σου από εμένανε να ελπίζεις ότι θέλει σου κάμω τα αναγκαία της ψυχής σου. Εγώ κατά το παρόν είμαι καλά και ζητώ την ευχή σου.

Ο υιός σου Νικόλαος Βαλσαμάκης

10 Δεκεμβρίου 1837
Μεσολόγγι

Φιλοδίκαιε και Γαληνότατε Άναξ

Εγώ είμαι όστις κατέλαβον την πλέον επικίνδυνον θέσιν του Μεσολογγίου ήτις αντέκρουε τα στίφη των βαρβάρων και διέσωσε το Μεσολόγγιον μέχρι της στιγμής της εξόδου. Εγώ είμαι όστις κατέστρεψα τον Κεχαγιά όστις καθερέημνε την Πελοπόννησον και μέρος της Ρούμελης ατιμώρητος και τον οποίον εκυνήγησα έως τας εσχατίας της Ηπείρου και τον κατέστρεψα φονεύσας και τον ίδιον. Δεν αρνούμαι ότι και άλλοι ήσαν πολύ προθυμότεροι εις το υπέρ πατρίδος θυσιάζων το έχουν τους. Αλλά το αληθές είναι ότι κανείς δεν είχε κατάστασιν εις μετρητά όσα εγώ είχον και την οποίαν άπασαν κατανάλωσα εις τας ανάγκας της πατρίδος.

Και μόλα ταύτα Βασιλεύ, με λύπην μου βλέπω άλλους βραβευθέντας ασυγκρίτω λόγω καλύτερα και κατά τα παράσημα και κατά τους μισθούς. Διό προστρέχω στην Αυτού Μεγαλειότητά σας ζητών: το ανήκον μοι παράσημον του Σωτήρος το οποίον δεν μοι εδόθη. Τον πλήρη μισθόν του Συνταγματάρχου του οποίου φέρω τον βαθμόν, διά να μην γίνει η αδικία.

Γεώργιος Κίτζος, Συνταγματάρχης

Θέατρο-ντοκιμαντέρ: παρελθόν, παρόν, μέλλον

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑΚΟΥ

Ασφαλώς και το να εμπνέονται οι θεατρικοί συγγραφείς από πραγματικά γεγονότα, και να συντίθεται η σκηνική πράξη με υλικά αντλημένα από την πραγματικότητα δεν είναι μια πρωτόγνωρη πρακτική – απαντά ήδη από την εποχή του Φρύνικου με το Μιλήτου Άλωσις. Όμως το θέατρο-ντοκουμέντο ορίζεται ως ένα είδος ξεχωριστό, με τα δικά του χαρακτηριστικά και τη δική του προϊστορία, ένα είδος που όχι μόνον προϋποθέτει την έρευνα γύρω από το θέμα που πραγματεύεται αλλά και ενσωματώνει το υλικό που προκύπτει από τη διαδικασία αυτή, περισσότερο ή λιγότερο αυτούσιο: αρχαικά έγγραφα, δημοσιεύματα του Τύπου, επίσημη και ιδιωτική αλληλογραφία, δακτυλογραφημένα πρακτικά, πίνακες και στατιστικά στοιχεία, αλλά και συνεντεύξεις, μαρτυρίες, οπτικοακουστικό υλικό – όλα βρίσκουν τη θέση τους στη σκηνή του θεάτρου-ντοκουμέντου που θέλει να πείσει για την προσήλωσή του στην αυθεντικότητα και να τεκμηριώσει αδιάσειστα τη σχέση του με την αλήθεια.

Η πρώτη φάση του θεάτρου-ντοκουμέντο έχει τις ρίζες της στον ριζοσπαστικό ακτιβισμό της δεκαετίας του 1930 που διαμόρφωσε το επικό θέατρο, ζητώντας να αντιπαραθέσει στο θέατρο της εξατομίκευσης την ευρύτητα της ιστορικής διαλεκτικής ενσωματώνοντας υλικό εφημερίδων και επίκαιρα. Η δεύτερη αναζωπύρωση σχετίζεται με τη δυναμική πολιτικοποίηση των διανοομένων που ακολούθησε τον Μάη του 1968, όταν το θέατρο, με εργαλείο την ιστορική και δημοσιογραφική έρευνα, ξανάνοιξε φακέλους ξεχασμένων υποθέσεων για να εκθέσει την αλήθεια που συνήθως αποσιωπάται ή παραποιείται. Το θέατρο-ντοκουμέντο της εποχής μας, μιας εποχής έκρηξης της πληροφορίας και ταυτόχρονα μεταμοντέρνας σχετικοποίησης των πάντων, έχει πάρει νέες διαστάσεις: αν δεν πιστεύει πια στην αντικειμενική αλήθεια, σέβεται την υποκειμενική αλήθεια των ατόμων και των ομάδων και ζητά να τους αναδείξει σε πρωταγωνιστές της Ιστορίας ή/και της σκηνής (ακόμα και με τη φυσική τους παρουσία εκεί)· αν δεν αντλεί την αξιοπιστία του πρωτίστως από τα γραπτά ντοκουμέντα παρά βάζει στο επίκεντρο τη μαρτυρία, ξανασυνδέεται συνειδητά με τον προφορικό πολιτισμό και την προφορική παράδοση του θεάτρου· αν δεν έχει άμεσα ορατό πολιτικό στόχο, είναι μια χειρονομία κάθε άλλο παρά ουδέτερη, που προφέρει δημόσια έναν εναλλακτικό του κυρίαρχου λόγου. Και πάνω από όλα, το θέατρο-ντοκουμέντο στον 21ο αιώνα δεν υποκύπτει αμαχητί στη σαγήνη των «πραγματικών γεγονότων» και τη γοητεία των «αυθεντικών ντοκουμέντων». Προσέρχεται στον στίβο υποψιασμένο και αναπτύσσει έναν σκηνικό προβληματισμό που αναδεικνύει τις αντιφάσεις και τις ασυνέχειες, τις σιωπές και τα κενά, τις προκαταλήψεις και τις παγίδες του υλικού του, τα ατομικά/συλλογικά/εθνικά τραύματα που είναι κρυμμένα στο υπόστρωμά του. Και το παράδοξο είναι πως όσο πιο πιστό μένει στα ντοκουμέντα (συχνά καταργεί ακόμα και τη συγγραφική υπογραφή), τόσο πιο πολύ ανοίγεται προς νέες τεχνικές και 'ανακαλύπτει' αναπάντεχους συνδυασμούς στα λογής-λογής αρχεία που το κατακλύζουν, ενώ άλλοτε –πολύ συχνά– συγκροτεί από την αρχή αρχεία για τις δικές του ανάγκες. Έτσι, αυτό που εντέλει πραγματεύεται είναι η ζωντανή σχέση του με τις πηγές του: τα αρχεία, τη μνήμη, τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Το θέατρο-ντοκουμέντο στην εποχή μας εξερευνά το τι σημαίνει, ποια λειτουργία έχει στη ζωή μας και την κουλτούρα μας, το «συγκροτώ ένα αρχείο», «αφηγούμαι την ιστορία μου», «μεταδίδω μια είδηση», «φτιάχνω ένα ντοκιμαντέρ».

Η παράσταση είναι διάρκειας 60 λεπτών
και η παρακολούθησή της είναι **δωρεάν, μετά από σχετική κράτηση.**

Αίθουσα Πολλαπλών Χρήσεων

του Ιστορικού Αρχείου Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς

Δωρίδος 2 & Λεωφόρος Ειρήνης 14, 177 78 Ταύρος

τηλ. 210 3418051, fax: 210 9571028, e-mail: archivespior@piraeusbank.gr

τηλ. κρατήσεις: 210 9571305 (9:00-17:00 κατά τις εργάσιμες ημέρες)

Πρόσβαση:

- Μετρό, γραμμή 3, Στάση Κεραμικός και στη συνέχεια από τη στάση Φωταέριο (οδός Πειραιώς) με το λεωφορείο 815 (αποβίβαση στάση Παλιό Τέρμα επί της Λεωφ. Ειρήνης) ή τα λεωφορεία Β18, Γ18 ή το τρόλεϊ 21 (αποβίβαση στάση ΑΣΤΥ επί της Π. Ράλλη).
- Από την πλατεία Ομονοίας, με τα λεωφορεία 815, Β18, Γ18 ή το τρόλεϊ 21.

Ημέρες και ώρες παραστάσεων:

Σάββατο 21.3 (19:30), **Παρασκευή** 27.3 (21:00), **Παρασκευή** 3.4 (21:00),

Παρασκευή 17.4 (21:00), **Σάββατο** 25.4 (21:00), **Παρασκευή** 8.5 (21:00),

Σάββατο 9.5 (21:00), **Σάββατο** 16.5 (21:00)

**ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΟΜΙΛΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ**